

PREHISTÒRIA

La Dama de les Muntanyes al Museu Arqueològic de Catalunya. MARC ROVIRA

Més a prop de saber qui era la Dama de les Muntanyes

Nous estudis antropològics revelen l'origen dels vuit inhumats a la cova de Montanissell

SÍLVIA MARIMON MOLAS
BARCELONA

A Coll de Nargó (Alt Urgell), enmig de penya-segats, hi ha la cova de Montanissell. Al final d'un passadís estret i d'un pou d'uns 28 metres de fondària, el 2004 un grup d'aficionats a l'espeleologia hi van fer una troballa extraordinària: una immensa galeria amb una cambra funerària delimitada per grans blocs de pedra. Algú, fa més de 5.500 anys, hi va dipositar amb molta cura vuit cossos: un home, una dona i sis infants.

Des d'aleshores, aquest enterrament, batejat amb el nom de Dama de les Muntanyes, que es pot veure al Museu Arqueològic de Catalunya (MAC), ha generat molts interrogants. Per què algú de manera intencionada va voler ocultar aquestes inhumacions a la part més recòndita de la cavitat? A l'Edat del Bronze, la majoria d'enterraments es feien en coves de poca fondària o en dòlmens. Qui era la dona, dipositada a la part central amb un aixovar únic a Catalunya? Els dos braçalets en espiral i la diadema de bronze que duia són excepcionals i tan sols se n'han trobat de semblants a l'altra banda dels Pirineus (a Suïssa i Hongria) o a El Argar (una cultura del sud d'Espanya que va desaparèi-

xer fa 3.500 anys). Per què l'home estava enterrat en un racó? I qui eren els infants? Eren família?

Ahir, durant la jornada Desperant la Dama de les Muntanyes que s'ha fet al MAC, es van revelar els resultats dels nous estudis antropològics que s'han fet al Centre de Recerca de Geociències i Medi Ambient de Tolosa (GET). La ciència avança a passos de gegant i ara es poden tenir dades més precises de qui eren aquestes vuit persones enterrades. Se sap que la dona tenia entre 35 i 45 anys quan va ser enterrada i que en el moment de morir es va fer una fractura al braç. Hi ha una nena de set anys que també va morir poc després de fracturar-se el fèmur. Probablement, dona i nena van ser enterrades de manera simultània. En un curt període de temps s'hi van enterrar un altre nen de set anys, un home d'entre 40 i 45 anys, una noia d'entre 19 i 21 anys que duia un collar de denes de bronze, dues nenes de 14 i de 12 anys i un nen de 10 anys.

"La dona no és la mare de cap dels infants", explica Núria Armentano, arqueòloga i antropòloga, responsable del Laboratori de Paleopatologia del Museu d'Arqueologia de Catalunya i professora de la UAB. "Quan vam fer les primeres investigacions, una de les hipòtesis és que

Parentiu
"La dona no és la mare de cap dels infants enterrats", diu Núria Armentano

Procedència
No són individus de l'est d'Europa, sinó de la zona pirinenca

devia ser un grup que venia o del'est d'Europa, de Suïssa o d'El Argar, perquè només havíem trobat aixovars similars en aquests indrets", afegeix. Tanmateix, les anàlisis han constatat que els individus enterrats a la cova probablement havien nascut a prop del lloc on van ser enterrats. Home, dona i infants tenien una alimentació força semblant, un fet que contrasta amb les recerques d'altres jaciments d'una cronologia similar on hi ha diferències entre l'alimentació d'homes i dones.

Diversos llinatges femenins

"Els infants van ser deslletats cap als dos anys, cosa que trenca el mite que a la prehistòria els infants prenien el pit fins més tard", detalla Armentano. Tenien una alimentació de proteïna d'animals terrestres i de vegetals. "Els estudis morfològics han demostrat que tenien hipoplàsia [el creixement d'alguns teixits es podria haver aturat per manca de proteïna animal], però això pot ser que no fos res excepcional en aquella època", assegura l'arqueòleg i antropòleg Víctor Morcillo. "Podem dir que segurament són individus locals per les anàlisis de les dents, que mostren que des del deslletament el que menjaven i bevien era del territori. Quan diem local volem dir que devien ser de la zo-

na pirenaica i prepirenaica", diu Morcillo.

No es pot saber si l'home era el pare de les criatures, però la genètica sí que ha demostrat que no compartien la mateixa mare. "Les dades genètiques constaten que hi ha diversos llinatges femenins", assegura Cristina Santos, professora de la Unitat d'Antropologia Biològica de la UAB. Com s'explica aquesta diversitat en un grup tan petit? "Podria ser que pertanyessin a un grup molt més gran, però és difícil d'imaginar en aquesta zona. L'altra possibilitat és que hi hagués dones que venien de fora del grup, que és una cosa que succeeix a altres llocs durant l'Edat del Bronze. Altres estudis han explicat que eren les dones les que es movien i s'integraven en un altre grup a l'edat adulta", afegeix Santos. ¿Podria haver-hi hagut migració però de curta distància? Es faran més anàlisis genètiques per ajustar més els resultats.

Des d'una mirada actual pot sorprendre que, tenint un aixovar tan ric, la seva alimentació fos deficitària. "Els infants menjaven el mateix que la dona. Estudis com aquest ajuden a desmitificar la idea que en aquella època un estatus social o cultural superior implicava un estil de vida diferent. Potser la dona era algú important, però vivia com la resta", resum Morcillo. ■